

האהבה תנצח: סודה של ברכת הכהנים

התפרסם¹ היום קטע וידאו מרגש, מתהלוכת ל"ג בעומר באור יהודה לפני שבועיים: ראש ישיבת חב"ד, הרב שלום דובער הכהן הנדל, קורא אל הבמה את משפחתו של החטוף אלמוג מאיר ג'אן, ומברך אותם מעומק הלב בברכת הכהנים ומאחל לשמוע בשורות טובות בקרוב. אתמול, אלמוג חולץ לשלום באחד ממעשי הגבורה ההרואיים של חיילינו.

המדרש אומר כי כוח האבטחה ששומר על עם ישראל מפני צרות הגלות היא ברכת הכהנים. כשם ששלמה המלך היה מוקף בשישים גיבורים שהגנו על מיטתו, כך כל יהודי צועד מוקף בשישים שומרים מיומנים שמגנים עליו והיא ברכת הכהנים שיש בה שישים אותיות.

1. תנחומא פרשתנו ט: 'הנה מטתו שלשלמה שישים גבורים סביב לה מגבורי ישראל, כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה' (שיר השירים ג,ז) – 'שישים גיבורים' אלו שישים אותיות שבברכת כהנים, 'כולם אחוזי חרב' - שכל אחד ואחד שמו של הקדוש ברוך הוא נזכר בו: 'יברכך ה', 'יאר ה', 'ישא ה'".²

במדרש תהלים נאמר כי ברכת הכהנים היא לא רק ברכת השמירה, אלא הסיבה לעצם קיומו והישרדותו של העולם בזמן גלות והסתר פנים, שהכול מתייבש ומאבד את טעמו.

מדרש תהלים ז: 'אלהים שופט צדיק' – רבן שמעון בן גמליאל אומר מיום שחרב בית המקדש, אין יום שאין בו סימן קללה ואין טל יורד לברכה וניטל טעם הפירות ... רבי שמעון בן אלעזר אומר אף הטהרה בטלה והריח והמעשרות בטלו ... וחכמים אומרים הזונות והמכשפים נטלו את כל אלו משחרב בית המקדש, שנאמר 'ואל זועם בכל יום' ... ובזכות מה אנו עומדין? בזכות ברכת כהנים.

כדי להתחבר אל הברכה בפנימיותנו ולהבין את גודלה וחשיבותה, עלינו להעלות סדרת שאלות שמתמיהה כל אדם ונדונה רבות במפרשים בכל הדורות. ראשית, מה מטרת הברכה? למה נדרשת פרוצדורה כזו כדי לקבל שפע? ממה נפטר: אם נקבע לנו בראש השנה לקבל שפע מסוים לפי מעשינו – הקב"ה שהוא טוב וישר, ישלם שכרנו בלי ברכות, כמו מעביד הגון שמעביר משכורת בזמנה. ואם לא נקבע בראש השנה שנקבל שפע – מה תועיל הברכה? לתת למי שאין לו שפע מוכן במאגר שלו?!

שנית: למה דווקא הכהנים? אם מכל סיבה שהיא נדרש לברך, נלך אצל מי שהולכים אליו כדי לקבל ברכות, אל החכם בעיר שבזכות כוח התורה הוא קרוב אצל הקב"ה? הרי הכהן אינו צריך לשאת שום מעלה אישית כדי להיות ראוי לברך. הוא לא נדרש להיות חכם, חסיד וירא שמים. הוא יכול לפטפט בחוץ רגע לפני הברכה ולהיכנס כשמגיע תורו. העיקר שהוא נכד של אהרן הכהן³. מה מונח כאן?

שלישית: מנהג קהילות ישראל, לומר בתוך ברכת הכהנים ביום טוב, נוסח של "הטבת חלום". שכן ברכת הכהנים היא סגולה להטבת חלומות. והשאלה היא מה קשר הדברים?

¹ <https://col.org.il/news/162945>.

² בספר 'חסד לאברהם' לרבי אברהם אזולאי, סבו של החיד"א, כותב דברים כפשוטם כי סביב דפנות מיטתו של שלמה היו 15 דפים בכל צד ועל כל אחד מהם הייתה כתובה מילה אחת משישים תיבות ברכת כהנים.

³ עד היכן הדברים מגיעים: בשנת תשכ"א, נסע הרב שמואל לו מלונדון לנהל שבת עם סטודנטים באוניברסיטה בפנסילבניה. התכנית הייתה מוצלחת מאוד, השתתפו בה שלוש מאות סטודנטים ונרקם קשר מיוחד עם קבוצה של עשרים מתוכם. אחרי כשבועיים הגיעה הקבוצה הזו לחגוג שבת בקראון הייטס וביום חמישי בלילה הם נכנסו לפגישת יחידות אצל הרבי. אחד מהם נשאר לשוחח עם הרבי ביחידות במשך שעה וחצי.

מאוחר יותר סיפר כי הוא כוהן והוא עומד בקשר עם אישה נוכרייה ומתכוון לגייר אותה. הדבר יכול להיות מותר לכל אדם (במקרה של גיור ראוי) אך אסור לכוהן, שאינו מתחנך עם גיורת. הרבי השתדל למנוע אותו מכך, ולאחר שהסטודנט התקשה להשתכנע, הרבי הצביע על ארון הספרים ואמר: "אני בקי בכל הספרים בארון הזה ולא זכיתי להיות כוהן. אתה נבחרת מאת ה' וניתנה לך המתנה הכבירה הזו ועליך להעריך אותה!". לאחר זמן הוא ניתק עמה את הקשר.

כך שאפילו כוהן הנמצא ברמה רוחנית כזו השואף להינשא לנוכרייה, עדיין נושא סגולה עצמית שאינה נמצאת אפילו אצל הגדול בדור.

רביעית: מעניין שברכת הוהנים התרחבה במשך הזמן להיות 'ברכת ישראל' ובכמה הזדמנויות, אדם מן השורה מברך ברכת כוהנים. ראשית, כולנו אומרים בברכות השחר נוסח "יברכך ה' וישמרך". כך כשאינן כוהנים בקהל, שליח הציבור שהוא ישראל קורא את ברכת הוהנים כחלק מהתפילה. ובעיקר, אבא שמברך ילדיו בברכת הבנים והבנות, מברכם גם בברכת הוהנים. והשאלה היא, איך ברכת הוהנים הפכה להיות ברכת ישראל? עלינו להיכנס לשורש הברכה ולהבין עומקה ועניינה.

ב. פרשת "נשא" נקראת סמוך לחג מתן תורתנו. השנה, כמו ברוב השנים, היא נקראת בשבת שאחרי מתן תורה ובמיטת השנים היא נקראת בשבת שקודמת למתן תורה.

הקשר החיצוני בין הפרשה למתן תורה הוא האורך שלה: זו הפרשה הארוכה בתורה - קעו פסוקים (כמו הפרק הארוך בתהלים - קיט - שיש בו קעו פסוקים, וכמו המסכת הארוכה בש"ס - בבא בתרא - שיש בה קעו דפים⁴). יש בכך רמז כי בשבת הראשונה אחרי מתן תורה, אנחנו מבקשים להאריך את ההשקות אתה והעיסוק בה, כמו חתן "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח".

למה הדבר דומה? פעם הלך ילד עם אביו להשתתף בשמחת חתונה ושאל את האבא מי החתן? את הכלה אפשר לזהות בקלות לפי שמלת הכלה, אבל החתן אינו מיוחד מיתר חבריו וכיצד אפשר לזהותו? אמר האבא לבנו: תמתין לסיום החתונה ותראה מי יוצא עם הכלה הביתה... כך כשיושבים בבית הכנסת בחג השבועות, כולם מכרכים סביב הכלה - התורה הקדושה, אבל החתן הוא זה שהולך אתה הביתה וממשיך את הדבקות בה כל השנה כולה...

מעבר לכך, יש קשר ספציפי בין הפרשה לחג מתן תורתנו: באמצע הפרשה מובאים פסוקי ברכת הוהנים, ומעניין לשים לב שגם בכל בוקר אומרים פסוקי ברכת כוהנים אחרי **ברכות התורה**.

בברכות השחר מברכים שלוש ברכות התורה ומוסיפים קטע מהתורה שבכתב ומהתורה שבעל פה, כדי לצאת ידי לימוד אחרי הברכה. הקטע מהתורה שבעל פה הוא קטע חשוב ממשנה מסכת פאה "דברים שאדם אוכל פירותיהם והקין קיימת לעולם הבא". המשנה גם מסיימת "ותלמוד תורה כנגד כולם" וברור הקשר לברכה התורה. אבל למה מכל התורה שבכתב, נבחרו דווקא פסוקי ברכת כוהנים אחרי ברכות התורה ולא פסוקי בריאת העולם או עשרת הדברות?

בספר שכתב דרשן חסיד בעלז בן דורנו, הרב פנחס פרידמן, מביא הסבר יפה בשם סידור רב עמרם גאון (אם כי לא מצאתיהו אצל רב עמרם שם): בברכת כוהנים יש שישים אותיות וכך אומר המדרש כי יש שישים מסכתות בתורה שבעל פה⁵. לכן הבקשה בברכת התורה היא שנזכה ללמוד כל השישים מסכתות, ולאידך מי שלומד כל השישים - זוכה לברכת כוהנים. (להעיר מהמובא בספרים כי המילה "גאון" היא בגימטריה "שישים", על שם מי שלמד כל השישים מסכתות).

שבילי פנחס: ביאר בסידור רב עמרם גאון, הטעם שבחרו ללמוד ברכת כוהנים מיד אחר ברכות התורה, על פי הידוע שישנן שישים מסכתות בתורה שבעל פה, כמבואר במדרש רבה על הפסוק 'שישים המה מלכות' - אלו שישים מסכתות של הלכות' ובברכת כוהנים יש שישים אותיות כנגד שישים מסכתות בתורה שבעל פה, ללמדנו שכל העוסק בשישים מסכתות זוכה להתברך בברכת כוהנים.

בכך מובן שבעתיים הקשר בין פרשת נשא לחג מתן תורתנו, משום שבקשתנו בערב מתן תורה היא שנזכה ללמוד כל התורה כולה ולהיות ראויים ומבורכים בברכת כוהנים.

ניכנס לגופה של ברכה:

2. **במדבר ו: דבר אל אהרן ואל בניו לאמור, כה תברכו את בני ישראל אמור להם: יברכך ה' וישמרך: יאר ה' פניו אליך ויחנך: יישא ה' פניו אליך וישם לך שלום: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם.**

⁴ ראיתי כי הקליפה החמורה בין אלופי עשו היא אלוף צ'פו', שהוא בגימטריה קעו, ומספר זה בא למעט כוחו.
⁵ להעיר שיש סג מסכתות בש"ס ולא ס. אמנם כתבו ששלוש הבבות נחשבות מסכת אחת וכן מכות נחשבת חלק מסנהדרין או שלא מונים את מסכת אבות, שאינה מסכת של הלכות.

הברכה בנויה בסדר עולה משלב לשלב: החלק הראשון הוא שלוש מילים, השני חמש מילים והשלישי שבע מילים. שכן הברכה מטפסת ומתפתחת מברכה גדולה לגדולה יותר:

רש"י: 'יברך ה' וישמרך' – שיתברכו נכסין [שהממון יצמח ויתרבה]⁶, ולא יבואו שודדים ליטול ממוןך [יישמר לאחר הברכה]. 'יאר ה' פניו אליך' – יראה לך פנים שוחקות, פנים צהובות [ה' יאר פניו לכלל בקשותיך ולא רק בממון] ... 'ישא ה' פניו אליך' – יכבוש כעסו [אפילו אם יקרה כעס מלמעלה ולא תהיה ראוי לקבל שפע – ה' יכבוש כעסו וישפיע לך].

עוד מובא בספרי קבלה כי הכוהנים פורשים כפיהם ופותחים אצבעותיהם, משום שעשר האצבעות מייצגות את עשר הספירות בהן מקיים הקב"ה את העולם ולכן דרך האצבעות יורדת ברכת ה' לעולם.

מנחם הרקאנטי [מראשוני המקובלים באיטליה במאה ה-13]: עשר אצבעות שביד האדם רומזים לעשר הספירות האלוקיות ... ולכן הכהן מחבר ומייחד העשר ספירות בנושאו עשר אצבעות לרום השמים ... וזהו שאמרו חז"ל שאסור להסתכל בכוהן כשפורש ידיו, שהשכינה שורה בין ידיו.

כאן עולה התמיהה הראשונה ביחס לעצם הברכה:

עקדת יצחק שער 74: מה תועלת במצווה שיאמרו אלו הברכות מפי הכוהנים אל העם? כי הוא יתעלה הוא המברך [ואני אברכם] ומה יוסיף אם יברכו הכוהנים או יחדלו? וכי להם לסייעו [לה]!?

זאת הזדמנות ראויה להעמיק ולדון בעצם מושג הברכה. אנו משתמשים במושג "ברכה" בשני הקשרים שנראים הפוכים זה מזה. מצד אחד, ברכה במובן של **השלמת חסר**, כמו 'וה' בירך את אברהם בכל', וכן צדיק או סתם ישראל שמברך רעהו, והכוונה היא מילוי והשלמת החסר. מצד שני, **אנחנו גם מברכים את הקב"ה בכל רגע**, והרי הוא אינו חסר וגם אנחנו איננו מסוגלים להשלים בו כלום. אז מה מהות הברכה? וכיצד היא משתלבת בשני ההקשרים שלה?

רבינו הזקן מבאר יסוד: המילה "ברכה" במובנה הפשוט ביותר היא מלשון "הברכה", שפירושה **כיפוף מלמעלה למטה**. המילה "ברכה" באה משורש "בִּרַךְ", שתפקידו לכופף את קומת האדם, כמו שנאמר אצל אליעזר "ויברך את הגמלים", שכופף את הרגליים הגבוהות שלהם לשתות מהבאר. גם המשנה אומרת: "המברך את הגפן", שהיא פעולה של כיפוף ענף לתוך האדמה. כאשר החקלאי רוצה להרחיב את הכרם, הוא לוקח ענף מחובר לקרקע וטומן את ראשו בצד אחר בקרקע וכך ממשיך את הנטיעה המקורית אל החדשה.

ענין הברכה הוא לכופף את השפע הרוחני מהעולמות העליונים לעולם הזה. לכן המונח הזה רלוונטי גם ביחס לברכה כלפי הקב"ה, משום שכאשר מברך האדם את ה', הוא מגלה בעולם את בעלות הקב"ה על האוכל, ככתוב "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על מוצא פי ה'".

תורה אור לז, ג: תקנו חז"ל לברך ברכת המצוות לפני כל מצווה, כי ברוך מלשון המברך הגפן, שהוא מכופף ראש הזמורה לארץ ומשם צומח גפן אחר, והיינו בחינת השפעה והברכה מעולם עד עולם. וענין הברכה הוא כדי להיות גילוי 'מלך העולם', שיהיה גילוי מלכותו יתברך נראה לעיני כל העולם.

בהערה⁷ הובאה הרחבה נאה.

⁶ רעיון יפה: האותיות "ברך" (שורש המילה "ברכה"), הן אותיות **כפולות**: ב"ת היא כפולה מאל"ף, ר"ש היא כפולה מקו"ף וכ"ף היא כפולה מיו"ד. רמז לכך, **שכח הכסף כפול** וקונים במאה שקל כמו במאתיים. בדיוק מוצאים מבצע טוב וקונים במאה שקל כאילו היה זה מאתיים. אולם כשישי היפך הברכה חלילה, **כוח הכסף הוא רק חצי** וקונים במאה שקל כאילו היה זה רק חמישים. קונים ביוקר והכסף נגמר מהר...

⁷ בכך נבין דבר גדול: כשיתרו, כוהן מדין, בא לפגוש את חתנו הגדול ולראות את העם שזכה ליד ה' צמודה, הפטיר בהתפעלות: "ברוך ה' אשר הצייל אתכם מיד מצרים". אולם הגמרא בסנהדרין צד, א אומרת: "גנאי הוא למשה וששים ריבוא, שלא אמרו 'ברוך' עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'". התמיהה עולה: מה ייחודיות המילה "ברוך" שאמר יתרו? הרי משה וישראל שרו "אז ישיר", שהיא שירה שלמה וגדולה מצמד המילים "ברוך ה'?" עוד מקשה המהרש"א: הרי נח ואליעזר קדמו ליתרו ואמרו "ברוך ה'": כשנח גילה מה עשה בנו הקטן וכיצד כיבדו בנו הגדול, הכריז "ברוך ה' אלוקי שם". וכן אליעזר שנכח לראות את מסכת ההשגחה שליוותה אותו, הפטיר "ברוך ה' אלוקי אדוני אברהם?"

מכאן נתקדם שלב לגבי מהותה המיוחדת של ברכת הכהנים: הברכה נועדה להבריק את השפע מעולם לעולם, בצורה מהירה ללא דין ומשפט. היא מכופפת את השפע מהר, כמו מטה אהרן שהוציא פרחים בלילה אחד.

הנקודה עמוקה: כל שפע שיורד מלמעלה, צריך לעבור תהליך של הגשמה, עד שהוא מגיע לעולם למטה. בראש השנה נגזר לכל אחד שפע של טוב, אבל השפע נקבע במונחים של רוחניות מופשטת. שם לא מדברים על מניות ואגרות חוב ופרה שתיתן חלב, אלא על טוב במובנו הרוחני. השפע צריך לעבור תהליך של השתלשלות בין העולמות העליונים, עד שהוא מגיע למטה והופך להיות כסף מזומן שאפשר לשלם אתו במכולת.

הבעיה היא, שהמעבר בין העולמות מותנה בכך שהאדם יהיה ראוי לקבלת השפע ביום הנתונה. לכן יש דין ומשפט מחודש בכל שלב בצנרת, האם לבצע את המשך הורדת השפע העליון עד לעולם הזה או להשאיר אותו כפי שהוא בעולם העליון ואז נזכה לקבל את השפע הזה רק כשנגיע אל העולם ההוא. זאת אגב, הסיבה לכך שאנו מתפללים מדי יום מחדש לקבלת שפע והרי הכל נגזר בראש השנה? אלא הבקשה בכל יום היא, שהשפעה תרד עד למטה ממש בתחום הספציפי הנדרש לנו.

הרשב"א מבאר בדרך דומה את המילה "ברכה": מלשון "ברכה", מאגר. משום שלכל אחד יש מאגר של שפע למעלה, שיכול לרדת עד למטה בצורה גשמית או יכול להיצבר בשבילו בברכה העליונה.

דוגמא: בסוף ימיו של דוד המלך, הוא שכב חולה וזקן ובנו אדוניה בן חגית החליט לנצל את הוואקום השלטוני ולהכריז על עצמו כמלך. הדבר נודע לבת שבע והיא מיהרה לחדרו של דוד לתבוע את קיום ההבטחה כי שלמה בנה יישב על כיסא המלוכה. דוד ציווה להוביל את שלמה אל מעיין הגיחון בקצה ירושלים ולמשוח אותו למלך. כאשר בניהו בן יהוידע שמע את בקשת דוד, הכריז: "אמן כן יהי רצון". שואל רבנו בליקוטי תורה (קרח נהג), מה הייתה כוונת ההכרזה "אמן כן יהי רצון"? הרי עמדו לקיים מיד את בקשת המלך? אלא בניהו חשש כי יקומו מקטרגים על ההחלטה והיא תישאר במובן הרוחני בעולמות העליונים. לכן הכריז "אמן", כדי שהדברים יעקפו את הקטרוגים ויתקיימו למעשה למטה.

זה הרעיון העמוק של ברכת הכהנים: "עד מהרה ירוץ דברו". זו וועדה עוקפת קטרוגים, וועדת חריגים לקיצור הליכים (כמו וועדות הדיור הלאומיות שנועדו לקצר תהליכים ולהריץ פרויקטים ענק בדור) כדי לפעול את זירוז הורדת השפע מעולם לעולם. הכהנים הם כמו פקידים בכירים שמשרים תוקף של השפעה וגורמים שהחסד ירד במהירות למטה בלי דין ומשפט.

בהערה⁸ הובא סיפור נפלא כדוגמה למהירות ההשפעה.

דרך מצוותיך מצוות ברכת כהנים: יובן ע"פ מ"ש והנה פרח מטה אהרן גו' ויגמול שקדים ... דשקדים הם הממהרים לפרוח מכל הפירות וענין המהירות הוא רמז על הכהונה ... צריך להיות ירידת

הרבי מבאר נקודה נפלאה (לקו"ש י' 78): ענין הברכה היא להבריק בין העולמות ואיש לא שבר מחיצות כמו יתרו. נח ואליעזר, משה וישראל, חיו בתוך עצמם והשפיעו אורה סביבם. אולם יתרו ישב בראש המונה של רומי, "כוהן מדין" שעבד כל עבודה זרה שבעולם. האפיפיור שנחת באמצע הלילה בשדה התעופה בן גוריון והכריז על רצונו להתגייר. וכאן נשברו כל המחיצות והמוחות והלבבות והאור העליון ביותר נראה לעין כל בשר.

⁸ הגביר רבי שמריהו גוראריה מתל אביב, נהג לנסוע מדי שנה בחודש תשרי לחצרו של הרבי בניו-יורק. באחת השנים נפטר האדמו"ר מקופיטניץ בשכונת בורו-פארק והוא השתתף בלוויה. כאשר הוא שהה ביחידות, הרבי התעניין האם היה קהל מלווים גדול בלוויה? הרבי הסביר כי יש בכך ענין גדול, משום שבהתאם לכמות האנשים המלווים את הנשמה למטה, כך מקבלים אותה מלאכים עליונים למעלה, וכאשר הנשמה מגיעה לבית דין של מעלה עם מלווים רבים, מעבירים אותה הלאה במהירות בלי בדיקות ובחינות.

הרבי הוסיף משל לזה מאדם העובר במס: כאשר הוא עובר לבדו, בודקים אותו היטב, אבל כאשר יש קהל גדול, מעבירים את כולם במהירות.

כמו גביר אמתי שיועד לזהות הזדמנויות, גוראריה לקח הדברים לתשומת לבו וכאשר שב לארץ, נסע לשיבת חב"ד בלוד, העניק למנהל הישיבה הרה"ח אפרים וולף תרומה מכובדת וביקש בקשה לא שגרתי: בבוא היום, כשנפשו תעזוב את העולם ותתקיים לווייה, כל בחורי הישיבה יבואו ללוות אותו. מהישיבה בלוד המשיך אל

ישיבת תורת אמת בירושלים, השאיר גם שם תרומה הגונה וקיבל הבטחה כי התלמידים ישתתפו בלוויה שלו. הוא נפטר בליל יום כיפור, בתוך 770 והלוויה הייתה למחרת יום כיפור מול 770. הרבי חרג ממנהגו ויצא ללוות אותו בדרכו האחרונה, וכמובן אלפי הבחורים ששהו בחודש תשרי ב-770 יצאו ביחד עם הרבי ללוות אותו. בלוויה שלו השתתפו - לא רק התלמידים מלוד ומירושלים, אלא - כל תלמידי ישיבות חב"ד ברחבי העולם. אפשר להניח כי גוראריה עבר את הבחינה בבית דין של מעלה במהירות אדירה, בלי שום עיכוב...

החסד דרך מדרגות רבות עד שיתגשם להיות השפעות גשמיים ... לרפאות הגוף ולברך השנים ... וע"ז אמרו רז"ל 'אדם נידון בכל יום', שנדון לפי מעשיו האם ראוי וכדאי שיומשך החסד העליון לירד ממדרגה למדרגה מרוחניות לגשמיות או אינו ראוי ואז יישאר החסד למעלה ויקבלנו שם במה שיוסיפו לו תענוג בגן עדן ... אבל כשנמשכה השפעה על ידי אהרן וכל כהן הנושא את כפיו, היא נמשכת במהירות גדולה מן העולם היותר עליון עד העולם השפל באין מונע ומעכב ואין מעיינים בדין כלל.

לאחר שהבנו את עצם מושג הברכה, מתעצמת השאלה הבאה: מה סגולתם של הכוהנים? כיצד זכו להיות פקידים עליונים, שיכולים ללחוץ להעביר את השפעה במהירות ללא דין ומשפט?

אנו רוצים לפתח נקודה נפלאה שהרבי האריך בה בשיחה לפרשת תזריע, בקשר לסגולתם של הכוהנים להכריע טהרת וטומאת מצורע (ליקוטי שיחות כז/89 ואילך).

ג. מילה אחת מספרת את סוד הברכה. זו מילה שהתמיהה את המפרשים לאורך הדורות והרבו לחקור את מקורה. הכוהנים מברכים "וצונו לברך את עמו ישראל באהבה" והתמיהה עולה: היכן ציווה לברך באהבה? נעבור על פרשת ברכת כוהנים ולא נמצא ציווי כזה? ומדוע דווקא מצווה זו באהבה ואין דרישה להתפלל או ליטול לולב באהבה, ככל מצווה שצריך לקיימה באהבת ה'?

3. **סוטה לט,א: מאי מברך? 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה' - מהר"ץ חיות שם: איך מצינו שהצטוו לברך באהבה? ומאי שנא שאר ברכות שלא קבעו מטבע זו?**

אלא זה עצם מהותה של הברכה. העובדה שהקב"ה מטיל את הברכה על צאצאי אהרן הכהן, מבררת מהותה. הקב"ה רוצה שיעוררו אותו באהבה לישראל. להתגבר על האבק שמצטבר במשך הזמן מעל הקשר לישראל ומחליש אותו - והדרך הכי טובה לעורר אהבה היא האהבה בעצמה. דרך הטבע שאהבה ממשיכה אהבה וכאשר אדם מתעלה מעל האנוכיות של עצמו ודורש בטובתו של הזולת - האהבה מעוררת את האהבה העליונה להמשיך במהירות ללא דין ומשפט.

זה אחד מנכסי צאן הברזל של הסיפורת החסידית (קובץ מכתבים לתהלים): פעם ישבו תלמידיי הדגולים של רבי מנחם מענדל מהורודוק והתוועדו. נכנס יהודי חולה ל"ע והתחנן שיברכו אותו לרפואה. החלו להתפלל בינם ובין עצמם מיהם שבירכוהו ומוטב שילך לחדרו של הרבי ויבקש ברכתו. קם רבינו הזקן ואמר: "האם שכחתם מה שקיבלנו בסוד החבריא קדישא מפיו של רבינו המגיד ממעזריטש, כי מה שהתוועדות חסידית יכולה לפעול, אין מלאך מיכאל יכול לפעול?! כאשר רואה האב את בניו, כשהם יושבים באהבה ורעות ומבקשים צרכי הזולת באהבה - ממלא כל בקשותיהם".

על דרך זה שמעתי פעם וארט נאה. נאמר בפרשת קדושים: "ואהבת לרעך כמוך אני ה'", מה הקשר בין "ואהבת" ל"אני ה'"? אלא כאשר שני יהודים מגלים אהבתם אחד לשני, הקב"ה מבקש להיכנס בתוך האהבה הזו ולהיות חלק ממנה. למה הדבר דומה? מעשה באדם שנאשם בעבירה חמורה והמלך ציווה להמיתו בתלייה. בהגיע יום הגזירה, המלך נכח עם פמלייתו למקום ופתאום ניגש אדם לתליין ולחש לו משהו באוזן. אותו נידון למוות שמע את הבקשה וסירב לה בתוקף. הם החלו להתווכח על יד התליין, שלא ידע מה לעשות. המלך התקרב להבין מה קרה ושמע סיפור מוזר.

אותו אדם הוא ידיד נפש של הנידון למוות והוא מבקש למות במקומו. הוא אינו מסוגל לחשוב על כך שחברו יומת והוא מבקש להחליף אותו. אולם הנידון למוות אהב אותו כמו את עצמו ואינו מוכן לתת לו למות. הם מתעקשים לריב מי ימסור חייו בעד רעהו. שמע המלך ואמר כך: "אני מוכן להוריד אותו מעמוד התלייה, ובתנאי אחד: שתכניסו גם אותי כחלק מהחברות הנפלאה שלכם".

המשפחה שנבחרה לבקש באהבה בשביל ישראל ולעורר את אהבת ה' לבניו, היא משפחת הכהונה. שכן זו סגולתה: **משפחת האהבה**. כך מספר הסיפור הראשון בהיסטוריה על אהרן הכהן: בתחילת חומש שמות מתגלה ה' אל משה וממנהו להיות גואל ישראל. משה מתחמק בטענה שהוא השני במשפחה ואינו רוצה לפגוע באחיו הגדול. מה גם שאחיו מתאים למשימה ממנו, הוא רהוט וכריזמטי ושימש כנביא לאורך עשרות השנים שמשה לא היה במצרים. התגובה של אהרן מדהימה: "אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בליבו".

אהרן הוא אדם עם מידות נעלות. הוא רגיש, אכפתי ושמח בהצלחת הזולת. הוא מסוגל להתעלות מעל ההרגשה האישית ולראות את החיים מנקודת המבט של השני. הוא מסוגל הטיפוסים הנפלאים שכאשר בא אליהם חבר ומספר כי קודם להיות סמנכ"ל אינטל, הם לא חושבים את המחשבה המוכרת: ומה איתי? והילדים שלי? אלא נותנים חיבוק ושואלים מתי הקידוש בבית הכנסת?

הארכנו בעבר כי התגובה המפתיעה של אהרן, זוהרת לנוכח ההיסטוריה הקודמת של מתחים בין אחים. חומש בראשית מספר על חמישה סבבים של מתח במשפחה ואיך לומדים מסבב לסבב לחיות יחד. המריבה הראשונה בין קין והבל נגמרת ברצח. המריבה השנייה בין יצחק וישמעאל מסתיימת בפרידה לשתי ארצות. השלישית בין יעקב ועשו נגמרת בחיבוק ושוב פרידה. המריבה הרביעית בין יוסף ואחיו הופכת למחילה וחיים משותפים. הסבב החמישי בין מנשה ואפרים לא מתפתח לידי מריבה. אבל אצל אהרן מגלים תופעה נעלית ובלתי נתפסת: הוא מקבל על עצמו להיות **המתרגם ונושא הכלים של אחיו הקטן**. לא רק שאינו כועס ומכיל, אלא מתמסר להצלחת אחיו הצעיר.

זאת התכונה שהקימה את משפחת הכהונה, משפחת האהבה, שכל תפקידה הוא לשרת ולייצג את ישראל. הכהנים אינם עובדים לפרנסתם ואינם נוחלים חלק בארץ, אלא מתפרנסים מהציבור. הם משרתים את ישראל במקדש, פועלים כפרה וסליחה למענם ומזכים בחזרה מישראל.

שבת קלט, א: בשכר 'וראך ושמח בלב' - זכה לחשן המשפט על לבו.

ספר הזוהר מוסיף דבר מדהים שכולנו מכירים אותו מהמציאות:

זוהר ג קמה, ב: 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא' (מלאכי ב) - כהן גדול שלמטה נקרא מלאך ה', משום שבא מצד החסד... ולכן לא נמצא כהן שבא מצד הגבורות.

הזוהר מעיד כי תכונת האכפתיות עברה בירושה לכל צאצאיו, שכן מידות ואופי עוברים בירושה. **כל כהן הוא טיפוס מעורב, אכפתי ונושא באחריות**. אמנם כוהנים הם גם תקיפים ורגזנים, אבל אין כוהן מרוחק שחי לעצמו. הוא אדם חברתי, רגיש ונהנה לסייע לאחרים.

כיון שכן, הם מצווים לנצל את כוחם לטובת ישראל: מי שהקדיש חייו לשרת ישראל במקדש, ממשיך לברך ולבקש מתוך אהבה "ברכך ה' וישמרך" והאהבה מלמטה מעוררת את האהבה מלמעלה. הנה דברי הזוהר שכל מהות ושורש הברכה הוא היותה באהבה.

זוהר פרשתנו: כל כהן שלא אוהב את הציבור או הציבור אינו אוהבו – לא יפרוש ידיו לברך לעמו, משום שנאמר 'טוב עין הוא יברך' – אל תקרא 'יברך', אלא 'יברך'⁹.

בכך מבאר הרבי, עוד משימה חשובה ותמוהה שהוטלה על הכהנים: אדם שמגלה בבשרו נגע צרעת, בביתו או בבגדו, הולך אל הכהן שיבדוק את הנגע והכוהן מכריע לטמא או לטהר. וכל אחד תמה: ממתני הכהן מומחה לנגעים? הרי יש שבעים ושניים מראות נגעים, שבעים ושניים מופעים בהם יכול להיראות נגע הצרעת. מדובר בספר עב כרס של רפואת עור שמצריך מומחיות רבה, כפי שמפרט הרמב"ם בהלכות טומאת צרעת. ומה פתאום נבחר הכהן להיות המומחה בהלכות צרעת?

יתירה מכך: במקרה שהכהן אינו יודע ההלכה, הוא צריך לקרוא לחכם ולשאל את פיו, ועדיין **הכוהן חייב להיות זה שמכריז טמא**. זאת ועוד: גם אם צמחה הצרעת על משה רבינו או הרמב"ם או מרן רבי יוסף קארו בכבודם ובעצמם והם יודעים במאה אחוז שמדובר בצרעת – הם **אינם טמאים** עד שיבוא כהן ויאמר את המילה "טמא". מה מונח כאן?

רמב"ם טומאת צרעת ט, ב: כהן שאינו יודע לראות, החכם רואה ואומר לו: 'אמור טמא' והכהן אומר 'טמא'. 'אמור טהור' והכהן אומר 'טהור'... שנאמר 'ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע'. ואפילו היה הכהן קטן או שוטה - החכם אומר לו והוא [הכוהן] מחליט או פוטר או סוגר.

⁹ בכך ראיתי מבארים את ההודאה לכהן באמירת "ישר כח". ולכאורה למה מגיעה לו תודה שקיים מצוותו? אלא ה"ישר כח" הוא על גודל הכוונה והרצון לברך באהבה.

הרבי מבאר הסבר כביר: התורה מעבירה שיעור בהלכות 'כבוד הבריות'. בעיני התורה, כפי שהארנו בעבר, כבוד הוא החיים. הוא החמצן של הנפש. מנגד, עונש הצרעת הוא משפיל מאין כמותו. המצורע מאבד את ביתו ובגדיו והופך להיות מוקע מחוץ לקהל. הוא מרחיק את הבריות ממנו בהכרזה "טמא, טמא", ויושב לבדו מבודד מחוץ למחנה. לכן רק כוהן איש חסד, אדם רגיש, אכפתי ומעורב בין הבריות, מוסמך להכריז על יהודי "טמא". מפתח להכרזה כזו משאירה התורה רק אצל אדם אחד: הכוהן. רק איש האהבה והשלום יבדוק ויבחן וישקול עד שיפסוק לחומרה.

(ראו סיפור בהערה¹⁰ עד כמה נאים הדברים לאומרם).

ליקוטי שיחות כז/88: כהן עניינו 'לברך את עמו ישראל באהבה', כהן הוא איש חסד ולכן רק עליו סומכת התורה להכריז על יהודי אחר "טמא" ולהוציא אותו מחוץ למחנה. ועפ"ז יומתק המשך הכתוב (בעגלה ערופה): 'כי אם בחר ה' לשרתו ולברך בשם ה' ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע', היינו שמאותו טעם שבם בחר ה' לשרתו ולברך את ישראל, כך יהיה כל ריב וכל נגע.

בכך אפשר לבאר לעניות דעתי, את שתי התמיהות הנוספות שהעלינו בתחילת הדברים: מדוע הטבת חלום נעשית דווקא בברכת כוהנים? מה בכלל קשר הדברים? שכן מובא בשולחן ערוך שהטבת חלום צריכה להיות בפני שלושה מאוהביו וכיון שכל החלומות הולכים אחרי הפה [של הפותר] והם אוהבים אותו – בוודאי יפתרו לטובה ולברכה.

שולחן ערוך סימן רכ: הרואה חלום ונפשו עגומה עליו, ייטיבנו באפי תלתא דרחימו ליה [שאוהבים אותו] ויאמר בפניהם חלום טוב ראיתי והם יענו שטוב הוא וטוב יהיה.

בכך מובן גם מה שישראל מברך לפעמים ברכת כוהנים, כמו בברכת הבנים. כך נהג כ"ק אדמו"ר להתחיל "ברכת הבנים" לתלמידי הישיבה, בברכת "יברכך". שכן היות ששורש הברכה הוא מצד האהבה שבה, הרי בעצם הדברים היא אינה שייכת דווקא לכוהנים, אלא לאוהבים. ולכן כשאב מברך בניו והוא בוודאי מברכם באהבה גדולה – יכול לנקוט בברכת הכוהנים.

יש להוסיף כי בשמחת תורה תשד"מ, עורר הרבי שכל אחד יברך חברו בברכת כוהנים. אחר כך בשיחת שבת בראשית דיבר על כך, שעצם הברכה אינה שייכת לכוהנים דווקא וכאשר ישראל רוצה לברך רעהו – מוטב לנקוט בברכה הגדולה ביותר שהובאה בתורה.

יעזור הקב"ה שבזכות קבלת התורה מתוך אהבה ואחוה בין ישראל, נזכה להתעוררות רחמים גדולים מלמעלה להצלה וישועה בכל המצטרך, עד שמחת הגאולה האמתית בקרוב ממש.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של **שלוחי הרבי ברחבי תבל**

ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

¹⁰ לאורך התפילה ובמיוחד בחזרת הש"ץ, היה הרבי מקפיד להביט בתוך הסידור ולכן היה משעין מצחו על ידו ומביט אל הסידור. פעם שמו לב שהרבי עמד זקוף לאורך חזרת הש"ץ וידו נותרה שכובה על הסטנדר. אחרי כמה ימים זה חזר שוב, עד שחסידי רגיש גילה את הסוד. זה קרה כששמעון, הבחור הישראלי, השתתף בתפילה. שמעון היה עיוור ל"ע, פניו היו מעוותות ואדומות כמו אש. היו אנשים שברחו וחששו לעמוד לידו, אבל הרבי לא רצה שייראה כאילו מסתיר פניו משמעון ולכן בכל פעם שהשתתף בתפילה, לא היה מכסה פניו. אבל שמעון לא היה מתבייש, כי הרבי עשה את התנועה הזו בכל יום, ובעיקר: שמעון היה עיוור שלא ראה את התנועה של הרבי. אבל זה בדיוק היה השיעור: בענייני כבוד הבריות צריך ללכת לחומרה...